

Köy Enstitüleri

ISSN: 1304-0227

İki Ayda Bir Yayınlanır.

Sayı 30 / Ocak-Şubat 2012

Yönetimden

2012 yılının ilk günlerinden tüm öğretmenlerimize, dostlarımıza merhaba diyoruz. Sıkıntı ve acıların büyüdüğü 2011 yılını geride bıraktık, hepimizin isteği yeni yılda aynı acı ve sıkıntıları bir daha yaşamamak...

Demokrasinin olmazsa olmazı olan demokratik kitle örgütleri yeni yılı büyük sıkıntılarla karşıladı. Özellikle maddi yetersizlikler, artan ekonomik ve siyasal baskılar sonucu üyelerin kurumlarından uzaklaşmaları, yaşam koşullarının dayatmaları dernek, vakıf, sendika gibi kurumları sıkıntılara sürüklüyor.

Sendikaların her ay devlet tarafından ödenen üye ödentileri var. Bu nedenle çalışmalarında daha özgürler. Oysa dernek ve vakıflar tamamen kendi çalışmaları ve kaynakları sonucu ayakta kalma mücadelesi veriyorlar. İki temel kaynakları var. Birincisi üye ödentileri, ikincisi dayanışma yemekleri, kitap, dergi bağışları...

Üyeler, üye ödentilerini ne yazık ki ya hiç ödemiyorlar, ya da birkaç kez ödeyip vazgeçiyorlar... Duyarlı üyeleri var elbette tüm kurumlarda. Kurmuş oldukları derneğin ve vakfın kuruluş amaçlarının farkında olan... Derneğin ya da vakfın yaşamasının ne anlama geldiğini biliyor ve kısıtlı bütçelerinden bu kurumlara yardım elini uzatıyorlar. Ama üyelerin büyük bölümü bu yolda sorumluluklarını yerine getirmiyorlar. Gelir elde etmek için dayanışma yemekleri de sıkça başvurulan bir yöntem. Onun da düzenlenmesi, üyelerin katılımının sağlanması büyük çaba gerektiren bir iş.

Demokrasi adına siyasi partilere hazine yardımı yapan devletin, vakıflara, bir miktar yardım yapması gerekmez mi diye düşünüyoruz.

...

Yeni Anayasa çalışmalarına katkı sağlanması yolunda TBMM Başkanı Sayın Cemil Çiçek'ten e posta yoluyla bir çağrı aldık. Elbette, ülkemizin de diğer çağdaş ülkelerde olduğu gibi demokratik, insan haklarına saygılı ve özgürlükçü bir anayasaya gereksinimi var. Bu da ülkemizde yaşayan herkes tarafından dile getirilmektedir. Burada sorun anayasanın de-

ğişmesinden çok bu anayasanın "Laik, demokratik, hukuk devleti" ilkelerinden uzaklaşmamasıdır. Yine dikkat edilmesi gereken en önemli nokta ülkemizin üniter yapısının, dilinin, bayrağının korunmasıdır.

Ancak ülkemizde son yıllardaki gelişmeler bizleri korkulara sürüklemektedir. Bizim, çağdaş eğitimi savunan bir vakıf olarak yapılacak olan anayasada eğitim dizgemizin, laik, bilimsel, demokratik temele dayanması ve parasız olmasıdır.

Milli Eğitim Bakanlığı bir genelgeyle "**Soğuk, masraf ve eğitimi engellediği**" gerekçesiyle 19 Mayıs Atatürk'ü Anma, Gençlik ve Spor Bayramının Ankara dışında stadyumlarda kutlanmasını yasakladı.

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından okullara gönderilen yazıda "**Kutlama törenlerinin hazırlık döneminin mevsim olarak soğuk bir döneme denk gelmesi nedeniyle sağlık sorunlarına yol açmasına, çalışma süresinin uzun olması nedeniyle öğrencilerin derslerine ilgisinin azalmasına, motivasyonlarının düşmesine, gönüllü olmayan öğrenci velilerinin okullarla ilişkisinin bozulmasına sebep olduğu yönünde duyurular alınmaktadır.**" ifadeleri yer almaktadır.

Ulusal Bayramlarımız ve Mahalli Kurtuluş günlerimiz, ulusumuzun geleceği ve sonsuza kadar bağımsız yaşaması için çok önemlidir. Öğrencilerimiz bu törenlerde Bağımsızlık savaşımızı ve Cumhuriyetimizi yaşayarak ve görerek öğrenmektedirler.

...

Son dönemde Köy Enstitüleri üzerine birçok yaptırım verimleniyor. Özellikle anı yazan öğretmenimiz çok fazla. Ancak bu anılarda bazı gerçekler yaşanmamış gibi gösteriliyor.

Geçen hafta, Mehmet Başaran öğretmenimiz Köy Enstitülerinin kapatılış sürecinde, yaşanan bir takım olayları, Kızılçullu – Çifteler çekişmelerini anlatan güzel bir yazı gönderdi. Gerçeklerin üstünün örtülmemesi için yayınlıyoruz...

Gelecek sayıda görüşmek üzere...

kevakfi@gmail.com

Köy Enstitülerine Yaklaşım

Hasan-Ali Yücel

İstanbul doğumlu. (17 Aralık 1897)

İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi felsefe bölümü mezunu.

1935 yılına kadar Milli Eğitim Bakanlığı kurumlarında öğretmen, yönetici, müfettiş olarak çalışır. 1935'te İzmir milletvekili seçilir, 28 Aralık 1938 tarihinde Milli Eğitim Bakanı olur, 7 yıl 7 ay 7 gün bakanlık yapar. Bakanlık süresi 5 Ağustos 1946'da biter.

Kendisinden önceki bakan Saffet Arıkan bakan olunca başbakan olan İsmet İnönü kendisinden ilköğretim sorununu kısa zamanda halletmesini istemiştir. Bunun gereği olarak küçük köyler için eğitimci yetiştirmek amacıyla eğitimci kursları açılmaya başlanmıştır. (1936) Eğitimci kurslarının sayısı giderek artar. 3238 sayılı Köy Eğitimci Yasası 11 Haziran 1937'de çıkar. Büyük köyler için öğretmen yetiştirmek üzere köy öğretmen okulları açılmaya başlanır.

Yücel göreve başladığı zaman üç köy öğretmen okulu açılmış durumdadır. Eskişehir'de Mahmudiye, İzmir'de Kızılçullu, Trakya'da Kepirtepe. Bu okullar asıl düşünülen köy enstitülerinin deney okullarıdır. Köy eğitimci kurslarıyla köy öğretmen okullarının idaresine dair 3704 sayılı yasa Yücel zamanında çıkar. (7 Temmuz 1939) Köy Enstitüsü sistemini kurumsalayan diğer üç yasa da Yücel zamanında çıkar:

1)3803 sayılı Köy Enstitüleri Yasası(17 Nisan 1940)

2)4274 sayılı Köy Okulları ve Enstitüleri Teşkilat Yasası(19 Haziran 1942)

3)4459 sayılı Köy Ebesi ve Köy Sağlık Memurları Yetiştirmek İçin Yasa (9 Temmuz 1943)

Bu yasaların hazırlanması ve çıkarılmasında Yücel etkilidir. 1939-1945 yılları arasında Bakanlık bütçelerinin hazırlanması ve savunulmasında da Yücel görev başındadır. Döneminde iki kez Milli Eğitim Şurası toplanır (1939 ve 1943). Talim Terbiye Kurulu Kararı ve Bakanlığın onayı ile Köy Enstitülerine öğretmen de yetiştirecek olan Yüksek Köy Enstitüsü Yücel döneminde açılmıştır (1942). Bütün bu yasa ve kararlarla devrim özelliği taşıyan Köy Enstitüsü Sistemi (veya Köy Eğitim Sistemi) oluşmuştur.

Sistem oluşturulurken şu temel ilkeler hep göz önünde tutulmuştur:

1-Türkiye gerçeklerini dikkate almak.

2-Fırsat ve olanak eşitliğini sağlamak, eğitimin her kademesini parasız yapmak.

3-Sorunun bütününe bakmak, ona çare aramak,

parçası üzerinde saplanıp kalmamak.

4-Kalkınmayı göz önünde tutmak, sistemi kalkınmanın aracı olarak kullanmak.

5-Devrimlerin korunmasından, yaygınlaştırılmasından ödün vermemek.

6-Öğretimde öğrenciyi etkin kılmak, iş içinde iş için eğitimi gerçekleştirmek.

7-Laik, demokratik eğitimden sapmamak.

8-Bireylere sürekli öğrenme alışkanlığı kazandırmak.

9-Köy enstitülerini bölgesel kurumlar olarak düşünmek ve benzer başkaları.

Yücel zamanında köy enstitülerinin sayısı 20'ye çıkarılmıştır. 1955/56 öğretim yılına kadar Türkiye'de okulsuz köy, öğretmensiz okul kalmaması planlanmıştır.

21 Temmuz 1946'da yapılan seçimlerden sonra kurulan Bakanlar Kurulunda Yücel'e görev verilmez. Muhalefet köy enstitülerine karşı oluşunu seçim sırasında ve sonrasında sürdürür. Bunu öyle ustalıklarla yapar ki köylü temelde kendisinin aleyhinde olan durumun bilincine varamaz ve onların seçimi doğrultusunda oy kullanır. Öyle bir hava yaratılır ki köy enstitüleri lehinde konuşmak suçlu olmak anlamına gelir. Bir suskunluk dönemi başlar. Yücel bu kurala uymaz. **“Tarih, olayları bilen tanıkların sağken susmalarını ölümlerinden sonra suç sayar.” “Köy enstitüsü mevzuunda mücadeleye mecbur talihli bir arkadaşınızım. Fakat biliyorduk ki ne kadar söndürülmek istenirse istensin, ne kadar yıkılmaya çalıştırılırsa çalışsın yaptığımız şey doğru idi.”**

1946-1950 arasında açtığı davalarla uğraşır. Davayı kazanır ama kamuoyu aleyhte yapılan propagandaların etkisinde kalmıştır.

1950 seçimlerinde milletvekili olamaz. Yeni bir dönem, yazma dönemi başlar. İlk yazısı 21 Ocak 1950'de Ulus gazetesinde çıkar. Bir yıla yakın sürer Ulus'taki yazıları. Sonra uzun süre Cumhuriyet gazetesi yazarıdır. Cumhuriyet'te 700'den fazla yazısı çıkar. Son yıl Dünya ve Öncü gazetelerinde yazar.

1950'den sonraki yazıları incelenince sık sık köy enstitülerinden söz ettiği görülür. Sadece köy enstitülerini konu alan ilk yazısı 19 Nisan 1954'te çıkar “Dün Bir Bayram Günü İdi.” Sonra ölümüne kadar her yıl 17 Nisanda köy enstitülerini anlatan yazıları çıkar.

On, on bir yıl boyunca yazdıklarından köy enstitüleri ve ilköğretim ile ilgili olanlardan bir kısım alın-

tılar şöyle:

“Asırlarca ihmal edilmiş, kendi haline bırakılmış koca bir vatandaş kitlesi ancak toptancı hareketlerle kalkınabilir.”

“Köylerde ilköğretim meselesi klasik yöntemlerle halledilmez.”

“Sırf nazariyeler ve taklitle olmaz.”

“Öğretim ve eğitim bir bütündür. İlki, ortası, tekniği ve yükseği bu bütünün parçalarıdır. İlköğretim meselesini bir bütün olarak ele almadıkça onu yüzde yüz halletmek mümkün olmayacaktır. Genelini görerek karara varmalı. Muayyen zamanlarda muayyen konuları ele almakla olmaz”

“Bir memlekette ilköğretim ve halk eğitimi yayılmadıkça ekonomik kalkınma olmaz. Memleketin sosyal seviyesi kadar ekonomik seviyesini de yükseltmeli.”

“3803 sayılı yasa memleketimizin istikbali, halkımızın eğitim ihtiyacı ve köylümüzün kalkınması bakımından çok önemlidir.”

“Bizim için hareket noktası çocuğu okutmak değil yaşadığı muhite önder olmasıdır. Bizim ele aldığımız meseleyi yalnız bir müessese kurmak şeklinde anlamak doğru değildir. Köy çocuklarını köydeki hayata hazırlamayan bir öğretimin ne faydası olabilir? Yalnız okuyup yazma öğreten ve müfredat programlarındaki dersleri okutan pasif bir insan değil, Cumhuriyetin ve inkılâbın adamı olarak köyde önder olma vasfında, köy hayatında işe yarar öğretmen yetiştirmek.”

“4274 sayılı yasa hükümleri tatbik edilirken daima ‘mecburi ilköğretimi en kısa zamanda memleketin her tarafında yüzde yüz gerçekleştireceğiz’ ana prensibini göz önünde tutmak ve işlerin hepsine bu görüşle bakmak ve sarılmak lazımdır. Teferuat ve formalite şekilleri üzerinde inat ve ısrarla durmak işleri aksatır. Biz ilköğretimi kendimizden sonra gelecek nesile halledilecek bir mesele olarak bırakmamalıyız.”

“Cumhuriyet, laiklik ilkesiyle milletimizin ana meselelerini tabiatüstü görüşten alıp tabiat işi anlayışa getirerek cemiyet hayatımızda kesin, verimli bir değişme yaptı. Cumhuriyet bu anlayışın önüne dikilen engelleri yıkmadıkça... ilerleme yolunda başarı sağlayamaz.”

“17 Nisan Türk milletinin yetişkin bir varlık halinde yaşamasını isteyenlerin buna karar verdikleri ve onu tahakkuk ettirmek için savaşa girdikleri gündür.”

“17 Nisan, vatan dediğimiz varlığa bütün milletçe ve bütün bilincimizle sahip olma imkânının gerçekleşmeye başlandığı gündür.”

“17 Nisan, Türkiye’de yeni bir fethin, yeni bir

saadet devrinin müjdecisi olduğu gündür.”

“17 Nisan...inkılapçı Atatürkçülerin bayramıdır.”

“Halka hizmet için hayat verenler, çok kere ve pek çok yerlerde ve zamanlarda ‘halk düşmanı’ ilan edilmişlerdir. Bundan korkanlar büyük ve tesirli hizmetlere namzet olamazlar.”

Yücel halka hizmetten ve gerekirse onun getireceklerinden korkmayan biriydi.

Yücel, köy enstitülerinin ve Yüksek Köy Enstitüsünün kapatılmasını yanlış bulmaktadır, açılmaları gerektiğine inanmaktadır. “Köy Enstitülerinin olduğu gibi iadesini ileri sürmedik, sürmüyoruz. Öğretmen yetiştirme konusunda köy enstitülerinin o zamanki usulüyle, tabii aradan geçen bunca yıllık zamana göre, noksanları ve aksak tarafları düzeltilerek, hangi ad altında olursa olsun, yeniden ele alınması ciddi ve süratli olarak bu ihtiyaca karşılık bulunması yolunda en pratik çaredir.” “Köy enstitüsü tecrübesinin milletlerarası bir metot olarak kabul edilmesi karşısında, bir mazi olmayıp bir istikbal olduğunu anlatmak istiyorum... 17 Nisanın bulutlar arasında batmış gibi görünen güneşi, elbette bir gün beyinlerimizi aydınlatacaktır.”

“Yüksek Köy Enstitüsü kapanacak bir müessese değildi. Bu müessese noksanları ikmal edilerek, takviye edilecek bir müessese idi. Buradan adam gibi adamlar yetiştirilmiştir ve gariptir ki kapatılmıştır. Yüksek Köy Enstitüsünün yeniden kurulmasını teklif ediyorum ve bunu bir zaruret görüyorum.”

“Memleketi, ulusu sevmek lafta olmaz. Bu sevgi ödeve sarılmakla, onu başarmakla kanıtlanır. Bilime, tekniğe inanırsak yenemeyeceğimiz zorluk kalmayacaktır.”

Hasan Ali Yücel

Köy Enstitüleri Üstüne Yazılanları Okuyanları Doğruya Varmak İçin Düşündürücü Notlar

Mehmet Başaran

Almanya'da nazizm'in, İtalya'da faşizmin yükseldiği yıllar, Peker İtalya özentisi bir rapor veriyor. Atatürk, elinin tersiyle itiyor kenara, çekiliyor Peker.

Aynı yıllarda, Gazi Eğitimde bir öğretmen var, **Fikret Kanat. Emin Soysal**'ın akrabası. (Kızılçullu Müdürünün) Milliyet İdeali ve Topyekün Milli Terbiye adlı bir kitap yazıyor Kanat. Öğretmen yetiştirme konusunda, dizi yazı yayımlıyor. Bu yazılara dayanarak, **"Köy Enstitüleri fikri benimdir, sonradan yozlaştırıldı"** savında bulunacak. Emin Soysal, Kızılçullu Köy Öğretmen Okulu Müdürü. Fikret Kanat'la aynı kafada. Hatta daha sonra Kızılçullu Köy Enstitüsü Sistemi adlı kitabı yazan. Düşüncelerini öğrencilerine de işlemiş. 1940'ta Köy Enstitüleri Yasası çıkınca tepki yükseliyor.

Trakya Köy Öğretmen Okulu Müdürü, Emin Soysal'ın yardımcılığından gelme, Nejat İdil. Çok beğeniyor Soysal'ı. Yurttaşlık dersine giriyor bizde. Defterimize yazdırdığı ilk tümce şu:

"Türkiye Cumhuriyeti, bir nasyonal sosyalisttir." Kızılçullu'da, Enstitüye dönüşmeye, karşı çıkış, boykot var. Bize de geldi haberi. Biz Enstitü olmak istemiyoruz, öğretmen okulu kalalım diyoruz...

Kepirtepe'yi bitirip Hasanoğlan'a geldiğimizde, bir gerilimin ortasına düştü Kepirliler. Çiftelilerle Kızılçullular var Hasanoğlan'da. Kızılçullu müdürü Soysal, bir soruşturmayla Kızılçulludan uzaklaştırılmış. Müdürlerinin büyük haksızlığa uğradığı kanısında öğrencileri... Çiftelerde de Asiye Eliçin soruşturması yaşanmış o yıllarda, Kızılçullular milliyetçi, Çifteliler komünist oluvermiş böylece. Nejat İdil'in öğrencileri olduğumuz için, Kızılçullular hemen kucak açtı Kepirlilere... Türkiye genelinde de Türkçülük, Nihal Atsız olayı yaşanıyor. Orhun Dergisi, Çınaraltı vb..Sabahattin Ali - Atsız davası...

Hasanoğlan'a gelişimizin ilk yılbaşı, çok renkli geçti. Tonguç bize öğrenci gözüyle değil, öğretmen gözüyle bakıyor. İlk yılbaşında içkili şenlikli bir gece yaşadık...

Karşıt grup böylece ilk şikâyet konusunu yakalamış oldu. "Tonguç kızılı erkekli içkili sofralar düzenliyor enstitülerde. Enstitüler ahlaksızlık yuvasına döndü..."

Öğrenci başkanı seçimi de çok kavgalı.

Sabahattin Eyüboğlu'nun, derslerine Melih Cevdet'i, Pertev Boratav'ı getirmesi... İşte bir şikâyet konusu daha, solcular Hasanoğlan'da...

Hele bir süre sonra Karl Ebert'in çevirmeni ola-

rak Sabahattin Ali'nin Enstitüye gelişi... Komünistliği pekiştirmiş oldu. Kızılçullular müdürleriyle mektuplaşıyor, olup bitenleri yansıtıyorlar Soysal'a Kızılçullu Sistemi adlı kitabın 2.sinde Rıza Dönmez'in mektubu "Göz açtırmıyoruz müdürüm, verdiğiniz görevi titizlikle sürdürüyoruz" diyor.

Yüksek bölüm, ilk mezunlarını verdi. Altı öğrenci asistan olarak bırakıldı Hasanoğlan'da. **Süleyman Adıyaman**, Eyüboğlu'nun asistanı, **Hüseyin Atmaca** Eğitimbaşı Hürrem Arman'ın yardımcısı. Bir yandan da, Hürrem Arman - Rauf İnan anlaşmazlığı var. **Yardımcı Atmaca, bu durumdan ustaca yararlanıyor. Kepirlilerin yanlarına çektikleri Mustafa Saatçı, Tonguç'un evine gidip geliyor. Okumalar, konuşmalar izleme altında. Bazı derslerde DTCT'ye gidiyoruz Tahsin baba başımızda. O gün "Askerlik kampı giysilerini dönerken Sarıkışladan alıversin çocuklar" demiş, Kızılçullular "hayır" dediler, "okul aldırısın. Biz hamal değiliz, öyle yetişmedik." Ortada kalakaldı Tahsin Baba.**

O akşam Tonguç geldi okula, çok gerçekçi bir konuşma yaptı. "Kendinize gelin, ilk fırsatta kapatılır buralar..."vb.(Tonguç'un Sesi) adlı yazımda ayrıntılarıyla anlattım.

İkinci yıl, Yüksek bölüm yapısını öğrenciler (biz) yaptık. Günde ikişer buçuk lira harçlık verdi yönetim... Bu da, büyük bir şikâyet konusu oldu. Dergi kolunun düzenlediği toplantı, olaylı geçti. "Sosyalizmin ve Sosyal Mücadelelerin Tarihi" adlı yapıtın tanıtılması protestolu. Şikâyet İnönü'ye kadar vardı.

Derken, ilk çok partili seçim. Emin Soysal, Maraş'tan bağımsız milletvekili olarak Meclise girdi. Mecliste Köy Enstitülerinin ahlaksızlık ve fesat yuvaları olduğunu haykırmaya başladı Mecliste, milli terbiye verilmiyordu çocuklara... Komünist kitapları okutuluyordu. Adamları, tarım öğretmeni İzzet Palamar'ın dolabını kırarak, Tonguç'un kendisine imzalayarak verdiği FONTAMARA kitabını ulaştırdılar kendisine. Ard planda her şeyi yöneten eğitimbaşı yardımcısıydı. Hüsnü Yalçın'ın sırasından manifesto metni çaldırılarak büyüklere ulaştırıldı. İstanbul'a giden Emin Soysal, bulabildiği sol kitapları paketleyip Savaştepe Köy Enstitüsüne postallıyor. Ardından gelip Savaştepe öğretmen odasında beklemeğe başlıyor, paket gelince açtırıyor, tutanak düzenliyor, belge diye kullanıyor Mecliste.

Mustafa Saatçı ile Mustafa Güneri (Sanatbaşı), küçük bir onarım için Tonguç'un evine götürülen

çivi ve tahta parçaları listesi ulaştırılıyor Meclise. Tonguç'un haberi bile yok, Saatçı'nın, Güneri'nin iş-güzarlığı...

İkinci mezunlar, bitirme ödevlerini yapmaya başladıkları gün, üç kara arabayla Meclis Başkanı Karabekir, yardımcılar Şemsettin Günaltay, Feridun Fikri ve Denizli milletvekili, ırkçılardan Kemal Cemal meclis adına gizli soruşturmaya geldiler Hasanoglan'a.

Sorulan sorular, Eğitimbaşı yardımcısı ve ekibinin ulaştırdığı sorulardı. Rastlantıya bak. eğitimbaşı yardımcısı da Denizlili idi milletvekili de...

Milletvekili, öğrenciler arasında kalmış, kendisine gereken yerlere ulaştırılmak üzere, bir ihbar mektubu verilmiş. Soruşturmanın ikinci bölümüne, öğrenci başkanı olduğum için, yalnız ben katıldım.

Soruşturmacıların yanına giderken, ekibin adamlarından Cemal Yıldırım, beni bir kenarda uyardı. İş Eğitimi Sözlüğü komisyonunda beraber çalışmıştık. "Dikkat et bunlar buraya haberli ve doldurularak geldi. Senden de İnönü'ye okuduğun o uzun şiiri okumanı isteyecekler" dedi. Gerçekten doğruymuş dediği. "İnönü'ye okuduğun şiiri bize de oku" dediler bana, Ben de Cemal'in uyarısına uyararak, kimi değişikliklerle okudum şiiri.

Yedek subaydan çavuş çıkma olayını "**Memetçik Memet**"te geniş geniş anlattım. Türk Milli Emniyetine verilen ihbar mektubunun suretini de koydum oraya. Çavuşların bir bölümü, o listedendir, bir bölümü de Erzurum Pulurdaki arkadaşların, bir doktorla çatışmalarından valinin "**Milli duyguları zayıftır**" kanaatinden kaynaklanmaktadır.

İzmir 9. Kolordu Kurmay Başkanı, dokuz çavuşu karşısına dikti, önündeki listeden adlarını okudu. Dokuzuncuya gelince: "**Mustafa oğlu Mustafa Şükrü Koç, 1926 doğumlu Nazilli**" dedi. Ben ses etmeyince "**Duymuyor musun lan**" diye azarladı. Efendim ben o değilim, ben filancaym deyince, önündeki zarfı karıştırdı "**Muhbirmiş**" dedi. "**Gittiğin yerde başvurunu yapar, hakkını ararsın.**" Kitapta da böylece yazılıdır bu ve sekiz tanığı vardır. Altı baskı yapmıştır kitap, karşı çıkan olmamıştır.

Daha sonra, İstanbul'da Lütfü Engin'i görmeğe geldiğinde, olay Koç'un kendisine de anlatılmıştır.

1950'de Avni Başman istifa edince, yerine getirilen yol mühendisi Tefvik İleri, Tonguç başta, 9 eğitimciyi bakanlık emrine almakla işe başlamıştır. Bir süre sonra Sami Akyol, Lütfü Engin, Osman Şener'den oluşan bir komisyonu, Tonguç hakkında yurt yüzeyinde soruşturma ile görevlendirmiştir. Soruşturmacılar Edremit'e bana da geldiler. 24 soru yönelttiler (1946'ya ilişkin) Tonguç'la ve yüksek bölümle ilgili. Sorular milliyetçi grubun şikâyetlerinden oluşuyordu.

Tefvik İleri Makkarti'ye taş çıkartacak bir komü-

nist avcılığı sürdürdü. Orhan Hançerlioğlu'yla anlaşarak İstanbul'da kurdurulan Köy Kalkınma Derneğinin bir şubesini Kırklareli'nde açtırarak, 1000, 1001, 1002 no'lu ajanlarla Kırklareli Köy Kalkınma davasını tertipletti (Mahkeme kararıyla belgeli).

Asıl marifetini de Tefvik İleri, meclis gizli oturumunda ortaya koydu. "**Tonguç'un büyük bir vatan haini olduğunu**" söyledi.

Anlattıklarım YASAKLI'da ve MEMETÇİK MEMET'te, anılarımda ayrıntılı olarak vardır. Bizde milliyetçilik modaysa, herkes milliyetçi, solculuk modaysa herkes solcu. "Enstitülü olmak" saygınlık kazanmışsa "herkes enstitülüdür..." Hatta muhbirler bile... Tanıklar öldükten sonra kitap yazar kahraman olurlar.

Sevgili Dostum, Can Arkadaşım ŞİNASI ESKİÇIRAK'ı kaybetmenin derin acısı içerisindeyiz.

Beşikdüzü Köy Enstitüsünü bitirdikten sonra, O'da yaşamını; çok KE mezunu gibi yoğun bir mücadele içerisinde geçirdi.

Şinasi Eskiçirak'la 12 Mart darbesinden sonra Yozgat -Boğazlıyan Lisesinde: yine ülke koşullarının zor olduğu bir ortamda tanıştık. Darbe sonrası hapis haneden çıkınca boğazlayana sürgün edilmiştim. Eskiçirak da Tunceli Lisesi Müdürü iken aynı okula sürgün gelmişti.

Şinasi Eskiçirak'ın gerek öğrencilerle gerekse halkla kurduğu sevgi temeline dayalı sıcak ilişkiler kısa sürede etkisini gösterdi. Öğretmenler arasındaki dayanışmanın güçlenmesi, halkla ilişkileri olumlu olarak etkiledi. Bu durum öğrencilerimizin başarısına yansdı. O dönem mezun olan öğrencilerin büyük bir çoğunluğu yükseköğrenim kurumlarına girme olanağını yakaladı.

Eskiçirak çok sevimli ve sevecendi. Gerek resmi çalışmalarda, gerek sosyal alandaki çalışmalarda hele hele özel ilişkilerinde sonuna kadar güven duyabileceğiniz bir kişiliğe sahipti.

Biliyorum Şinasi Eskiçirak'ın tüm tanıdıkları şu anda derin bir üzüntü içinde. Hele aile çevresi... Eskiçirak iyi bir eş, iyi babaydı. Başta Eşi Sevgili Nahide Abla olmak üzere sevgili çocukları Erdal'ın, Asile'nin, Bülent'in ve Şengül'ün ve de tüm yakınlarını, dostlarının acılarını paylaşıyoruz.

GÜLE GÜLE SEVGİLİ ŞİNASI BABA...

Seni Unutmayacağız.

Mediha-İlhan Alkan

Beşikdüzü Köy Enstitüsü mezunu Şinasi Eskiçirak Öğretmenimizin kaybindan büyük üzüntü duyduk. Eskiçirak ailesinin acısını paylaşıyor, başsağlığı dileriz... Işıklar içinde yatsın.

KÖY ENSTİTÜLERİ VE ÇAĞDAŞ EĞİTİM VAKFI YÖNETİM KURULU

Vakfımızdan Haberler

- Adalet ve Demokrasi Haftası etkinlikleri içinde “Gazetecilerin Gözüyle Eğitim Sorunları” konulu bir etkinlik düzenledik. Etkinliği Erdal Atıcı yönetti. Konuşmacılar: Ünal Özmen (Birgün Gazetesi) Kıvanç El (Vatan Gazetesi), Mahmut Lıcalı (Cumhuriyet Gazetesi) Etkinlikte Berkant Kavak bir türkü dinletisi sundu.
- 25 Şubat 2012 Cumartesi, saat: 14.00’de Cumhuriyet Gazetesi Kültür Merkezinde (Ahmet Rasim Sok. No: 14 ÇANKAYA – ANKARA) “Aydınlanmanın öncüsü ismi Hasan Ali Yücel” konulu bir etkinliğimiz olacak. Etkinliğin konuşmacıları: Talip Apaydın, Erdal Atıcı..
- 29 Şubat 2012’de Hasan Ali Yücel’e saygı etkinliğini A. Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi ile birlikte gerçekleştireceğiz. Etkinliğin açılış konuşmalarını; A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Gönül Akçamete ve Vakfımız Başkanı Erdal Atıcı yapacak. Konuşmacılar: Prof. Dr. Binnur Yeşilyaprak (Köy Enstitü-

25 Ocak 2012 Uğur Mumcu’ya Saygı Etkinliği, soldan: Ünal Özmen (Birgün Gazetesi), Mahmut Lıcalı (Cumhuriyet Gazetesi), Erdal Atıcı (Vakıf Başkanımız), Kıvanç El (Vatan Gazetesi)

25 Ocak 2012 Uğur Mumcu’ya Saygı Etkinliği, soldan: Kıvanç El (Vatan Gazetesi) Erdal Atıcı (Vakıf Başkanımız), Mahmut Lıcalı (Cumhuriyet Gazetesi), Ünal Özmen (Birgün Gazetesi)

CHP Genel başkan Yardımcısı Ayten Kayalıoğlu’na ziyaret, soldan: Eyüp Yaşar, Ayten Kayalıoğlu, Erdal Atıcı

lerinden günümüze öğrenci odaklı eğitim), Prof. Dr. Cahit Kavcar (Hasan Ali Yücel’in edebiyat ve kültür boyutu), Prof. Dr. Rıfat Miser (Köy Enstitülerinden günümüze çevre eğitimi), Öğretim Görevlisi Zekeriya Kaya (Rauf İnan gözüyle Hasan Ali Yücel) Etkinliği Mustafa Aydoğan yönetecek

- Hasanoğlan Yüksek Köy Enstitüsü mezunu Mehmet Cihangir öğretmenimizle canlı tarih çalışmalarını tamamladık.
- Vakfımızın kurucu üyelerinden Adnan Binyazar, Ankara 12. Öykü günlerinin “Onur Konuğu” seçildi. 11 Şubat 2012 tarihinde ödülü kendisine sunulacak. (Kafka Kafe olgunlar Sok. Kızılay – Ankara)
- 23 Mart -01 Nisan 2012 tarihleri arasında düzenlenecek Ankara 6. Kitap Fuarında her yıl olduğu gibi bu yıl da yer alacağız. İmza günleri ve söyleşi hazırlıklarını sürdürüyoruz...

Bize Gelen Kitaplar

- Haz: Emel Sungur-H.Nedim Şahhüseyinoğlu “Pir Sultan Abdal’ın Yurdu-Banaz Köyü”
- Nihat Eren “Kahve Falı” (Şiir)
- Prof. Dr. Mesut Gülmez “Öğretmenlerin Statüsü Tavsiyesi” (1966 ILO/UNESCO Ortak Belgesi)
- Mustafa Gazalçı “Öğretmenin Günlüğünden, Anılar - Anlatılar”
- Süleyman Çalışkan “Köy Enstitülü Öğretmen”(10 Adet)
- Haz: Hüseyin Hüsnü Tekişik “Öğretmenimiz Hüseyin Hüsnü Cırtılı’nın Eğitim Görüşleri ve Anılarımız”

Yitirdiklerimiz

- Şinasi Eskiçırak, Beşikdüşü KE mezunu (Ö. 25 Ocak 2012).
- Hilmi Özdemir, 1949 Düziçi KE mezunu (Ö. 8 Aralık 2011)

25 Ocak 2012 Uğur Mumcu’ya Saygı Etkinliği Berkant Kavak türkü dinletisi

Neler Okuyalım

Köy Enstitüsü Programları Neyi Amaçlıyor?*

Mutahhar Aksarı**

Köy Enstitüleri ve Çağdaş Eğitim Vakfı, Tanıtım Dizisi adı altında Köy Enstitüleri Sisteminin belgelerini peş peşe yayımlıyor. Eğitim camiasında bu yayınları ele alan, irdeleyen ve görüşlerini belirten insan sayısı bir elin parmakları kadar az, ne yazık ki! Birinci baskısı 2004'ün Ağustos ayında yapılan "Köy Enstitüsü Programları" da aynı akıbete uğradı. Bu yazının amacı, bu yeni yapıtı kısacık ve yetersiz de olsa tanıtmaktır. Eğitim-Öğretim programları ile ilgili Eğitim Fakültelerinin değerli akademisyenlerinin daha ayrıntılı ve karşılaştırmalı değerlendirmeler yapmalarını bekliyorum ve umuyorum...

Köy Enstitüsü Programlarında yer alan TÜRKÇE dersinde, "Enstitünün verebileceği şey, orta fakat sağlam bir anlayış ve anlatış kudretidir. Okumada yazmada ve konuşmada güzellikten çok doğruluk aranmalıdır; esasen güzelliğin ilk şartı doğruluktur." ifadesini görüyoruz. Türkçe öğretiminden beklenen ise, "yalnız talebenin anlama ve anlatmada kazanacağı pratik meziyetler değil, bunlar vasıtasıyla düşüncesine ve ahlakına katılacak olan değerlerdir." TARİH dersinde, "tarihsel zaman fikir ve kavrayışını vermek, ulusal tarih ve insanlığın ileri atılışları bakımından önemli savaşları, ihtilalleri, reform hareketlerini; sebepleri, ereklere ve şartlarıyla birlikte inceletmek suretiyle talebe mensup olduğu ulusun ve insanlığa hizmeti dokunmuş ulusların fedakarlık ve kahramanlıklarını tanıtmak" ve "ulusal duygularını kuvvetlendirmek" amaçlanıyor. COĞRAFYA'da, "insanları buldukları çevrelere esir kalmaya mahkum olmadıklarını, bu çevrelerin şartlarını daha iyi bir hayat için elverişli bir hale getirmek yeteneğinde bulduklarını telkin etmek" başat bir amaç olarak öne çıkıyor. FİZİK-KİMYA'da, "Talebeyi, olayların bilimsel esaslarını araştırabilecek ve bunları deneylerle inceleyebilecek metot, yeti ve anlayışa ulaştırmak" hedefleniyor. YABANCI DİL'de, "Kendi kendine bir yabancı dili öğrenebilecek yetenekte olan talebe bunu gerçekleştirme fırsatını vermek" isteniyor. BEDEN EĞİTİMİ'nde, "Gençlere; iklim zorluklarını yenebilecek yetenek ve alışkanlıklar kazandırmak" öne çıkıyor. MÜZİK dersinde, "Talebenin müzik çalışmaları vasıtasıyla iş görme kudretini arttırmak" amaçlanıyor. MATEMATİK'de "Öğrencilerin, matematik yoluyla zihin yeteneklerini geliştirmek, onlara mantık disiplini altında düşünme yeteneğini geliştirmek" diğer amaçlardan daha öne çıkıyor. Öğretmen yetiştiren kurumlar olması nedeniyle programlarda yer alan ÖĞRETMENLİK BİLGİSİ dersinin amaçlarında sırasıyla

"1-Eğitimi toplumsal bir işlev olarak tanıtan,

2-Çocuğun toplum hayatına uyma şekillerini ve bu hayatın içindeki yerini belirten,

3-Eğitim konularının toplum ve iş hayatındaki değerlerini gösteren,

4-Çocukların ve gençlerin türlü çevreler içinde toplumsallaşmalarının beden ve ruh gelişmeleri üzerine yaptığı etkileri anlatan,

5-Bütün bunları ulusal hayat içinde gözleyebilme yetkisini veren bilgiler kazandırmak" isteniyor.

Derlemenin tümü incelediğinde; Köy Enstitüsü programlarının "bilgi açlığı" yarattığı, "kaliteyi" önemseydiği, "deneysel ve uygulamalı öğretimi" amaçladığı, "kurumsal bir ciddiyet" taşıdığı ve bunların sonucu olarak "çağdaş, çok yönlü ve öğrenciyi merkeze alan bir eğitim" yaptığı ortaya çıkacaktır.

Son yıllardaki program değişiklikleri yapılırken, ne yazık ki Köy Enstitüsü programları incelenmemiş, kıblesi AB-ABD olan yerli ve bizi tanımayan, ayrıca ve özellikle dönüştürmeye çalışan yabancı uzmanlar için başına getirilmiş, uygulamaya geçilmiştir.

Bir programı değerlendirmek için, verdiği ürünlere bakmak gerekir.

Köy Enstitüsü programlarının ürettiği insan modeli; çağdaş, laik, bilimsel, halkçı, toplumcu ve devrimci kimliği, yarattığı ürünleri ile ortadadır.

Yeni programın modelleri, yukarıda saydıklarından nasibini alabilecek mi? Yaman meraklanıyorum!!! Vereceği ürünlere bakmak için sabırsızlanıyorum!!!

(* Köy Enstitüsü Programları, Köy Enstitüleri ve Çağdaş Eğitim Vakfı Yayınları, Tanıtım Dizisi: 15, Ağustos 2004

(**) muaksari@yahoo.com

**BÜLTENİMİZ
CAN MATEMATİK YAYINLARI
TARAFINDAN
ÜCRETSİZ BASILMIŞTIR,
KATKILARINDAN DOLAYI
SAYIN ŞAHİN GÜNER TAHAN'A
TEŞEKKÜR EDERİZ.**

Bağışlarınız için;

Posta Çeki No:

524699

Ziraat Bankası Kızılay Şubesi:

IBAN:

TR420001000685390292475003

Şiir Köşesi

Bilmelisin ki... / Can Yücel

Bilmelisin ki... Bilmelisin ki ...
 Duvarda asılı diplomalar insanı insan yapmaya yetmez.
 Bilmelisin ki ...
 Aşk kelimesi ne kadar çok kullanılırsa,
 anlam yükü o kadar azalır.
 Bilmelisin ki ...
 Karşındakini kırmamak ve inançlarını savunmak arasında
 çizginin nereden geçtiğini bulmak zor.
 Bilmelisin ki ...
 Gerçek arkadaşlar arasına mesafe girmez.
 Gerçek aşkların da!
 Bilmelisin ki ...
 Tecrübenin kaç yaşgünü partisi yaşadığınızla ilgisi
 yok,
 ne tür deneyimler yaşadığınızla var.
 Bilmelisin ki ...
 Aile hep insanın yanında olmuyor.
 Akranız olmayan insanlardan ilgi,sevgi ve güven
 öğrenebiliyorsunuz.
 Aile her zaman biyolojik değil
 Bilmelisin ki ...
 Ne kadar yakın olursa olsunlar en iyi arkadaşlar da
 ara sıra üzebilir. Onları affetmek gerekir.

Bilmelisin ki ...
 Bazen başkalarını affetmek yetmiyor.
 Bazen insanın kendisini affedeabilmesi gerekiyor.
 Bilmelisin ki ...
 Yüreğiniz ne kadar kan ağlarsa ağlasın dünya sizin
 için dönmesini durdurmuyor.
 Bilmelisin ki ...
 Şartlar ve olaylar, kim olduğumuzu etkilemiş olabilir.
 Ama ne olduğumuzdan kendimiz sorumluyuz
 Bilmelisin ki ...
 İki kişi münakaşa ediyorsa, bu birbirlerini
 sevmedikleri anlamına gelmez. Etmemeleri de sevdikleri
 anlamına gelmez.
 Bilmelisin ki ...
 Her problem kendi içinde bir fırsat saklar.
 Ve problem, fırsatın yanında çüce kalır.
 Bilmelisin ki ...
 sevgiyi çabuk kaybediyorsun, pişmanlığın uzun yıllar
 sürüyor.

Not: Geçen sayıda yayınladığımız şiir Mehmet Başaran'ın "Sabahattin Eyuboğlu ve Köy Enstitüleri" adlı kitabından alınmıştır.

KÖY ENSTITÜLERİ VE ÇAĞDAŞ EĞİTİM VAKFI

Mithatpaşa Cad. 62/21 Yenışehir / ANKARA

Tel&Faks: 0312 425 24 68

<http://www.koyenstitulerivakfi.org.tr>

Yayının Adı	Köy Enstitüleri
Yayının Türü	Yaygın Süreli Yayın
Yayın Şekli	2 Aylık - Türkçe
Yayın Sahibi	Köy Enstitüleri ve Çağdaş Eğitim Vakfı Adına ERDAL ATICI
Sorumlu Yazı İşleri Müdürü	ALİ KINACI
Yayın İdare Adresi	Mithatpaşa Cad. 62-21 YENİŞEHİR / ANKARA
E-Mail	kevakfi@gmail.com
Basım Yeri	Can Matematik Yayınları
	İvoksan 21. Cadde 524. Sokak No: 30 Yenimahalle / Ankara
	Tel: 0312 395 06 70 • canmatematik@gmail.com